

OKUL ve ÖĞRETMEN DERGİSİNDE YAYINLANAN AİLE BİLGİSİ
DERSİYLE İLGİLİ MAKALELERİN İNCELENMESİ*

EXAMINATION of the ARTICLES RELATED to FAMILY KNOWLEDGE
COURSE PUBLISHED in the JOURNAL of SCHOOL and TEACHER
(OKUL ve ÖĞRETMEN)

Gönül Türkan DEMİR**

Öz: Cumhuriyetin ilk yıllarında süreli yayınların halka ulaşmakta etkili araçlar oldukları bilinmektedir. Dönemin eğitimcileri de öğrencileriyle, meslektaşlarıyla ve ilgi duyan herkesle fikirlerini paylaşmak için süreli yayınları etkili bir şekilde kullanmışlardır. Okul ve Öğretmen Dergisi 1937 yılında İstanbul'da aylık olarak yayınlanan bir öğretmen dergisidir. Derginin sahibi M. Faruk Gürtunca, yayın direktörü Raşit Saraçoğlu'dur. Dergide yer verilen yazılar incelendiğinde genel olarak eğitimle ilgili konuların ele alındığı, eğitim alanında yapılan yeniliklerin halka anlatılmaya çalışıldığı görülmektedir. Derginin yazar kadrosu arasında öğretmenler ve dönemin eğitim yöneticileri bulunmaktadır. Dergi, yayınlandığı dönemde eğitimde meydana gelen değişiklikler ve yeni uygulamalarla ilgili uygulayıcıların görüşlerini yansıtanın yanı sıra Dünya'da eğitim alanında meydana gelen önemli değişimlere de yer vermiştir. Bu çalışmada derginin 12. ve 13. sayısında yer verilen Aile Bilgisi Dersiyle ilgili makaleler incelenecektir. Bu makalelerde 1936 yılında ilkökul müfredatına eklenen Aile Bilgisi dersinin amaçları, içeriği, uygulanması ve uygulayıcıların görüşleri değerlendirilmiştir. Dönemin sosyal özelliklerinin ve eğitimden beklentilerinin anlaşılması açısından önemli olan bu yazıların günümüz eğitimcilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile Bilgisi, Aile Eğitimi, Okul ve Öğretmen Dergisi, 1936 İlkokul Programı, Eğitim Dergileri

Abstract: Periodicals are known as the most effective tools to reach the public in the early years of the Republic. Educators of the period have effectively used periodicals to share their ideas with their students, colleagues and everyone else interested in. The Journal of the School and Teacher (Okul Ve Öğretmen) was a teacher journal, which has been published monthly in 1937, İstanbul. The owner of the journal was M. Faruk Gürtunca and the copy editor was Raşit Saraçoğlu. When the published articles in the Journal are examined, it is seen that the topic of education has been mainly addressed and the consideration to explain educational innovations to the public has been placed. The authors of the Journal has consisted of teachers and the education principles of the term. The Journal has addressed the most important alteration on

* Bu makalenin özeti IV. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumunda sunulmuştur.

** Arş. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, E-posta: gonul2818@gmail.com

education in the world as well as reflected the evolution and the innovations on education in the era of publication. In this study, the articles related to Family in 12th and 13th issue of the Journal will be examined. The purpose of this article which was added to primary school curriculum in 1936 added to the Family Knowledge Courses contents, are considered the views of the implementation and practitioner. To understand the social characteristics of the period and their expectations from the training that are important for today's educators to contribute to these articles is considered.

Keywords: Family Information, Parenting Education, Journal of Okul ve Öğretmen, Primary Curriculum in 1936, Education Periodicals

Giriş

1920 – 1940 yılları arasındaki dönem, Türk Devleti'nin siyasi ve sosyal hayatının değiştiği ve yenilik girişimlerinin en yoğun olarak yaşandığı dönemdir. Toplumun her alanında gerçekleştirilen inkılâp hareketlerinin etkili olabilmesi ve halkın her kesimi tarafından kabul edilebilmesi için özellikle dönemin aydınları tarafından büyük bir çaba harcanmıştır. Bu çaba toplumsal değişimin siyasi ve kültürel boyutlarıyla anlaşılması ve halk tarafından kabul edilmesi sürecinde etkin bir şekilde kendini göstermiştir (Ahmed,1999:91-125; Lewis, 2007:397-473). Yapılan çalışmalar bu konuda en büyük rolün eğitime ve öğretmenlere düştüğünü göstermektedir. Bu durum, 1920 yılında Büyük Millet Meclisinde okunan Bakanlar Kurulu programında milli eğitimle ilgili olan amaçlar arasında yer alan, “kısacası bir ulusun yaşamının ve varlığının korunması için en önemli etken olan milli eğitim işlerinde dikkat ve özel bir çaba ile çalışmak” şeklindeki ifadeden de anlaşılmaktadır (İnan, 1983:54).

Ekonomik, siyasi, kültürel ve toplumsal anlayışta meydana gelen köklü değişimlerin bireyler tarafından anlaşılması ve kabul edilmesi için özellikle yazılı basın önemli bir araç olarak kullanılmıştır. İnkılâplara uygun olarak yeniden düzenlenmiş olan eğitim programlarıyla okullarda başlatılan çalışmalar, süreli yayınlar ve gazeteler yoluyla toplumun her kesimine ulaştırılmıştır. Bu nedenle, dönemin yazılı basınının incelenmesi o dönemde meydana gelen toplumsal değişimin etki alanı ve sonuçlarının belirlenmesi açısından önemlidir.

Toplumda meydana gelen bu değişim, en genel haliyle toplumun temeli olarak kabul edilen aileyi de etkilemiştir. Birey ve toplum arasındaki bağı oluşturan aile, sosyal bir kurum olarak kabul edilmiştir (DPT, 1992:1). Aileye yüklenen bu sorumluluk, toplumsal gelişmeler ve değişmelerin ilk izlerinin görüldüğü yer haline gelmesini

sağlamıştır (Yaşar-Ekici, 2014:210). Bireyin hayatında ilk eğitimini aldığı yer olması ve bu eğitim sayesinde bireyin içinde yaşayacağı topluma uyumunu gerçekleştirecek olması, ailenin toplumsal önemini daha da arttırmaktadır. Aynı zamanda toplumda meydana gelen değişimleri ve yenilikleri takip etmesi ve kendi içinde bu yenilikleri uygulamaya geçirmesi gerekliliğini de ortaya çıkarmaktadır (Sakaoğlu, 1992: 342-344). Çalışmada incelenen dönemde aile hayatında sağlanacak düzenin ve huzurun önemini fark eden eğitimcilerin program geliştirme çalışmalarında bu durumu göz önünde tuttıkları görülmektedir.

Bu çalışmada eğitim programlarında yapılan değişiklikler sonucunda 1936 programına eklenmiş olan Aile Bilgisi dersiyle ilgili 1937 yılında yayınlanmış olan Okul ve Öğretmen dergisinde yer alan yazılar incelenecektir.

Kavramsal Çerçeve

Eğitim, Türk Dil Kurumu tarafından “çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde ve dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (2005) şeklinde tanımlanmıştır. Eğitimciler tarafından farklı şekillerde de yapılmış olan eğitim tanımlarında en çok üzerinde durulan noktanın eğitimin bir süreç olma özelliği olduğu görülmüştür. Bu sürecin en önemli yanı ise, toplumun kültürel birikiminin nesilden nesile aktarılmasını sağlaması olarak ifade edilmiştir (Yılmaz,2010:2).

Cumhuriyet Döneminde yeni kurulan toplum yapısının oluşturulmasında en büyük rolü eğitimciler üstlenmiştir. Eğitim ve kültür alanında yapılan yeniliklerin en önemlisi 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla öğretimin birleştirilmesidir (Akyüz, 2015:329). Yeni kurulan rejimin hedeflerine uygun olarak; program ve müfredat çalışmaları, ilk, orta ve yükseköğretim alanında gerçekleştirilen reformlar, öğretmen yetiştirme konusunda atılan adımlar, köy enstitülerinin oluşturulması, azınlık okullarının durumunun yeniden ele alınması, okulların idari teşkilatlanmalarının yeniden yapılandırılması gibi çalışmalarla eğitim çağdaşlaştırılmaya çalışılmıştır (Akyüz, 2015:346-400; Binbaşoğlu, 2014:372-414).

II. Meşrutiyet Dönemi'nden itibaren eğitimde meydana gelen değişikliklerin ve yeniliklerin ilgililere ve halka aktarılmasında eğitim dergileri oldukça önemli bir görev üstlenmişlerdir (Dönmez ve Oruç, 2006:26-27). Dönemin eğitimcileri tarafından

çıkarılan eğitim dergilerinin Cumhuriyet Dönemi'nde de etkin bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Gerek Ankara ve İstanbul'da gerekse taşrada çıkarılan dergilerde eğitimde gerçekleştirilen yenilikler tartışılmış, uygulama örnekleri bizzat uygulayıcılar tarafından verilmiştir (Akyüz,2012:395-398). Eğitim dergileriyle ilgili çalışmalar incelendiğinde bu dergilerin toplumsal bir misyon üstlendiği (Doğan, 2012:382-386), dergilerde yer verilen makaleler kaleme alınırken değişen eğitim programlarının göz önüne alındığı ve programlarda yapılan değişikliklerin tartışıldığı görülmektedir (Demir, 2016:6-8). Bu eğitim dergilerinden bir tanesi de Okul ve Öğretmen dergisidir.

1936 - 1937 yılları arasında İstanbul'da aylık olarak yayınlanan Okul ve Öğretmen dergisinin sahibi M. Faruk Gürtunca, yayın direktörü Raşit Saraçoğlu'dur. Dergide H.R. Öymen, Selim Sırrı Tarcan, Bedriye Bekem, Reşat Ekrem, Mükremin Kamil Su, F. Baymur, Saffet Arıkan, İhsan Coşkun, İ. A. Gövsa, Sadrettin Celal, Falih Rıfkı Atay, Hayrullah Örs, Bedriye Mustafa, Mansur Tekin, Kemal Kaya, Osman Turgut Erkekli, Kamil ertem, Vahit Özben, Şinasi gibi isimlere ait makaleler, şiirler ve tablolar yayınlanmıştır. Yazar kadrosu incelendiğinde yazarların; çoğunlukla öğretmenlerden ve dönemin eğitim yöneticilerinden oluştuğu görülmektedir. Bu yazılarda eğitim sistemi ve programlarla ilgili görüş ve düşüncelerini paylaşan yazarlar, hâlihazırdaki uygulamalarla ilgili tespitlere de yer vermişlerdir.

Toplumda eğitim yoluyla gerçekleştirilmek istenen değişimin en önemli aracı eğitim programlarıdır. Ülkenin her tarafında uygulanacak olan programların eğitimde birliği sağlamanın yanı sıra içerik olarak da ülkenin menfaatlerine ve millî eğitimin amaçlarına uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk, eğitim programlarının önemine çeşitli vesilelerle dikkat çekmiş ve "eğitim programlarının ülke ekonomisinin gelişmesine katkı sağlayabilecek bir yapıya sahip olmasını istemiştir" (Çiftcioğlu, 2007:13). 1924 yılında çıkarılan aynı zamanda ilk eğitim programı olarak da kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu'ndan sonra çeşitli dönemlerde eğitim programları ve müfredatlar üzerinde gerekli görüldükçe kapsamlı değişiklikler yapılmıştır (Demirel, 1997:27). Günümüzde de yapılmaya devam eden bu değişiklikler dünyada meydana gelen değişme ve gelişmeleri eğitim programları aracılığıyla sistemli bir şekilde birey davranışlarına yansıtmaya çalışmasından kaynaklanmaktadır (Arslan, 2000:1).

Cumhuriyet Döneminin ilk ilkokul programı olan ve 1926 yılında yayımlanan programa göre, ilkokulun amacı "çevresine etkin uyum yapacak etkin yurttaşlar

yetiştirmek” olarak saptanmıştır (Binbaşıoğlu, 2014:380). 1926 programında, 1924 yılında yürürlüğe giren programda olduğu gibi, uygulamaya yönelik eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmiştir. 1924 programından farklı olarak toplu öğretim ilkesi kabul edilmiştir (Akyüz, 2015:346-347; Binbaşıoğlu, 2014:380) ancak öğretmenlerin hazırlıksız olması ve alfabenin değiştirilmesi gibi sebeplerden dolayı 1926 programı gerektiği gibi uygulanamamıştır (Ural, 2014:301). Fer’e göre, 1926 programı, bugünkü programların esasını oluşturan altı unsuru içermesinden dolayı önemli görülmüştür. Bu unsurlar;

- Toplu öğretim sistemi,
- İlkokulun amaçları,
- Derslerin özel amaçları,
- Öğretimde takip edilecek yollar,
- İlk okuma-yazma öğretiminde uygulanan çözümlene metodu,
- Beş sınıflı ilkokulun birinci ve ikinci devreye ayrılması (2005:4).

1926 ilkokul programının ders dağılımlarını gösteren çizelge Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

1926 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi (Çelenk, Tertemiz ve Kalaycı, 2000, Akt. Fer, 2005:5)

Dersler	I. Devre			II. Devre	
	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Alfabe	10	-	-	-	-
Kıraat	-	4	4	3	3
İmla	-	2	2	1	1
Türkçe Tahrir	-	2	2	2	2
Gramer	-	-	-	1	1
El yazısı	-	2	2	1	1
Din Dersi	-	3	2	1	1
Hayat Bilgisi	4	4	4	-	-
Hesap Hendese	4	4	5	5	5
Tarih	-	-	-	2	2
Coğrafya	-	-	-	2	2
Tabiat Dersleri	-	-	-	2	2
Eşya Dersleri	-	-	-	-	2
Yurt Bilgisi	-	-	-	2	1
Resim-El işi	4	4	4	2	2
Musiki	2	2	1	1	1

Cimnastik	2	2	2	2	2
Toplam	26	26	26	26	26
(Ev İdaresi)				(1)	(1)
(Dikiş)				(1)	(1)

Tablo 1’de verilen dersler ve ders saatleri incelendiğinde “Ev İdaresi” ve “Dikiş” derslerinin ayrı tutulduğu görülmektedir. Bu durum aşağıda 1936 programı ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

1936 yılında değişen şartlar eğitim programının yeniden gözden geçirilmesini gerektirmiştir. İnkılâpların tamamlanmış olması ve yeniliklerin halk tarafından kabul edilmeye başlanması bu ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Uygulamadaki 1926 programı hazırlandığında inkılâplar henüz tamamlanmamış olduğu için yeni rejimin amaçlarını tam olarak kapsamadığı düşünülmüştür. Fer (2005:6); “1936 ilkokul programının hazırlanmasının en önemli sebebini, dönemin değişen şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun bir program oluşturmak” şeklinde ifade etmiştir. Yeni hazırlanan programda ilkokulun hedefleri açıklanırken “ulusal eğitim” anlayışına vurgu yapılmış ve ilk defa “İlkokulun eğitim ve öğretim ilkeleri” başlığı altında 18 ilke belirlenmiştir. Bu ilkelerin 1948 ve 1968 programlarında da tekrarlandığı görülmektedir (Binbaşoğlu, 2014:384). 1936 ilkokul programının haftalık ders dağıtım çizelgesi Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

1936 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi (Çelenk, Tertemiz ve Kalaycı, 2000, Akt. Fer, 2005:6-7)

Dersler	I.Devre			II.Devre	
	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
Türkçe	10	7	7	6	6
Tarih	-	-	-	2	2
Coğrafya	-	-	-	2	2
Yurt Bilgisi	-	-	-	2	1
Tabiat Bilgisi	-	-	-	3	3
Aile Bilgisi	-	-	-	2	2
Hayat Bilgisi	5	6	7	-	-
Hesap- Hendese	4	4	4	4	5
Resim-İş	4	4	4	2	2
Yazı	-	2	1	1	1
Müzik	1	1	1	1	1
Jimnastik	2	2	2	1	1
Toplam	26	26	26	26	26

Tablo 2’de görüldüğü gibi “Aile Bilgisi” dersi 1936 yılında programa dâhil edilmiştir. 1926 programının ders dağılım çizelgesinde (Tablo 1) en sonda verilen “Ev İdaresi” ve “Dikiş” dersleri kaldırılmış yerine “Aile Bilgisi” dersi getirilmiştir. 1948 programında da varlığı devam eden bu ders 1962 yılında gerçekleştirilen program geliştirme çalışmaları neticesinde 1968 yılında programdan çıkartılmıştır (Coşkun Keskin, 2012:119).

1936 – 1937 eğitim-öğretim yılında okutulmaya başlanan Aile Bilgisi dersiyle ilgili ilk ders kitabı 1937-38 yılında Pakize ve Nazım İçsel tarafından hazırlanmıştır. Yazarlar daha önceki Ev İdaresi ders kitaplarını da hazırlamışlardır. 1937-38 yılında basılan Aile Bilgisi ders kitapları 4., 5. ve 7. sınıflar için müfredata uygun olarak yazılmıştır. Bu çalışmada 5. sınıflar için hazırlanmış olan ders kitabına ulaşılmıştır. 139 sayfa olarak hazırlanan kitap A5 boyutlarında basılmıştır. Kitabın sonunda 1936 programında Aile Bilgisi müfredatının 5. sınıflarla ilgili olan kısmı yayınlanmıştır. Kitabın kapağında da “Kültür Bakanlığının 1936 ilkokul yeni programına göre yazılmıştır” ifadesine yer verilmiştir. Kitap programa uygun olarak 6 ana bölümden oluşturulmuştur. Bu bölümler; A- Mutfak işleri, B- Çocuk bakımı ve eğitimi, C- Hasta Bakımı, D- İğne işleri, E- Giyinme Hakkında Muaşeret Kaideleri (1), F- Çamaşır ve Elbise (1)’dir (İçsel ve İçsel, 1937:1-119).

Aile Bilgisi dersi için hazırlanmış olan bu ders kitabı dersin okutulmaya başlandığı ilk ders yılına yetiştirilememiştir. Bu nedenle ilk yıl derse giren öğretmenlerin kitap eksikliğinden dolayı sıkıntılar yaşadıkları incelenen makalelerde görülmüştür.

Kitabın yazarları Pakize ve Nazım İçsel, kitabın ilk sayfasında çocuklara hitaben kaleme aldıkları sözlerle Aile Bilgisi Dersinin önemini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Küçük okuyuculara:

Aile Bilgisinin size her zaman ve her şeyden ziyade lüzumu vardır; şimdi büyüklerinize yardım ettiğiniz işlerde, sonra da başlı başınıza ev çevirdiğiniz vakit üzerinize alacağınız vazifelerde sizin kılavuzunuz olacaktır.

Birlikte yaşadığınız kimselere ve sosyeteye her noktadan iyi ve faydalı birer unsur olmanızı, hayatın zorluklarına ve acılıklarına karşı durmanızı, yuvanızda az çok rahat yaşamınızı temin edecek bitin işler Aile Bilgisinde

gösterilmiştir. Bu sebepten kitabınızı iyice öğrenmeye çalışınız, hatta okuldan ayrıldıktan sonra dahi elden çıkarmayınız (İçsel ve İçsel, 1937:1).

Kitabın içeriği incelendiğinde konuların ayrıntılı olarak açıklandığı ve resimlerle desteklendiği görülmektedir (Ek 1).

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; 1936 yılında gerçekleştirilen ilkokul program değişikliğiyle programa eklenmiş olan “Aile Bilgisi” dersinin, önceki programda yer alan “Ev İdaresi” ve “Dikiş” dersleriyle benzer ve farklı yönleri üzerinde durarak bu değişikliğe neden ihtiyaç duyulduğunun dönemin yazarlarının gözünden ortaya konulmasıdır. Ayrıca Okul ve Öğretmen dergisinde yer alan Aile Bilgisi dersiyle ilgili makalelerde dönemin öğretmenlerinin ve müfettişlerinin yeni program ve yeni dersle ilgili görüşlerine yer verildiği görülmüş ve bu görüşler incelenerek dönemin eğitim anlayışına farklı bir bakış açısı oluşturmak amaçlanmıştır. Bu durum, günümüz eğitimcilerinin dönemin özelliklerini ve uygulayıcıların beklentilerini daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır.

Problem Cümlesi

1936 yılında yapılan yeni ilkokul programına eklenen Aile Bilgisi dersinin programa eklenme gerekçesi, dersin hedefleri, Türk aile hayatı için önemi, diğer derslerle ilişkisi, dersin işlenme yöntemi ve ders araçları Okul ve Öğretmen dergisinde nasıl ele alınmıştır? Bu dersin uygulayıcılarının dersle ilgili olumlu ve olumsuz görüşleri nasıl yansıtılmıştır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Okul ve Öğretmen dergisinde yer verilen Aile Bilgisi dersiyle ilgili makalelerin incelenmesini ve Aile Bilgisi dersinin amaçlarının ortaya çıkarılmasını amaçlayan bu çalışma; betimsel tarama modelinde nitel bir araştırmadır.

Çalışmada verilerin toplanması, doküman incelemesi yönteminin aşamaları izlenerek yapılmıştır. Doküman incelemesi; araştırılması hedeflenen olgu veya olgular

hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan bir araştırma çeşididir. Nitel araştırmalarda tek başına veri toplama yöntemi olarak kullanılabilmesi gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.217-232).

Okul ve Öğretmen dergisinin 1937 yılında yayınlanmış olan 12 ve 13. sayılarında yer alan Aile Bilgisi dersiyle ilgili üç makale analiz edilmiştir.

Dönemin eğitim dergilerinde yapılan araştırmalar sonucunda doğrudan Aile Bilgisi dersiyle ilgili farklı bir makaleye rastlanmamıştır. Ancak Aile Bilgisi dersinin konularıyla ilgili olabilecek çeşitli yazılara yer verildiği görülmüştür.

Bulgular

1936 yılında hazırlanan ilköğretim programıyla müfredata eklenmiş olan Aile Bilgisi dersi, 1936-1937 eğitim-öğretim yılında okutulmaya başlanmıştır. Dersin içeriği 1926 programında yer alan “Ev İdaresi” ve “Dikiş” derslerinden farklı olarak hazırlanmıştır. Okul ve Öğretmen dergisinde dönemin eğitimcileri tarafından kaleme alınan makalelerde bu dersin programa eklenme gerekçeleri ve hedefleri üzerinde durulmuştur.

İstanbul İlköğretim İnceleme Kurulundan Muvaffak Uyanık tarafından kaleme alınan “Aile Bilgisi” başlıklı makalede; dersin hedefleri, diğer derslerle ilişkisi, çalışma tekniğine ait esaslar, ders sırasında kullanılacak araç-gereçlerle ilgili ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Bu makaleyi kaleme alma amacını yazar, “Aile bilgisi dersinin yeni program ile yeni bir ders olarak okullarımıza girmiş bulunması ve öğretmenlerin bu ders üzerinde ehemmiyetli tereddütleri olması” şeklinde ifade etmiştir (Uyanık, 1937:123).

Derginin başka bir sayısında yine İstanbul İlk Öğretim İnceleme Kurulundan Şinasi tarafından “Aile Bilgisi ve Okulda Yardım Kurumları” başlıklı bir makale yayınlanmıştır. Şinasi, bu dersi eski Ev İdaresi dersiyle kıyaslayarak farklarını şöyle açıklamıştır; “Dünkü Ev İdaresi hayatı şöyle uzaktan gösterirken, bugünkü aile bilgisi dersi hayatın tam kendisini ortaya koymak, çocuğu yarın atılacağı hayat ve yuvasında dimdik

durabilecek kudret ve iktidara sahip bir vaziyete getirmek gayesini istihdaf ediyor” (1937:207). Yazar yeni programın her dersinin hayata göre hazırlandığını ilave ederken, okulun görevinin çocuğu hayata hazırlamak olduğunu, bunun içinde öncelikle okulun hayatı tanınması gerektiğini belirtmiştir.

Uyanık (1937), Aile Bilgisi dersiyle okullarda medeni bir hamle yapıldığını belirtirken, aile içinde anne kadar babanın, büyük, küçük çocukların da hak ve sorumlulukları olduğuna dikkat çekmiştir.

Dersin hedefleri, çocukların ileride kuracakları aile hayatında iyi bir anne ve baba olmalarını, dirlik ve düzen içinde bir yuva oluşturmalarını sağlamak için;

- Erkek ve kadının aile ocağındaki vazife ve rolünü iyice kavratmak ve bunun için lüzumlu bilgi ve maharetleri kazandırmak,
- Samimi bir aile yuvasının yaşayış bakımından nasıl olması lazım geldiğini öğretmek ve ev estetiği duygusunu arttırmak,
- Gıda maddeleri alırken ve yemek hazırlarken göz önünde bulundurulacak sıhhi, iktisadi ve bedii esasları öğretmek,
- Ailenin başka aileler ve insanlar arasında sevgi ve saygı uyandırmasını temin eden muaşeret ve muamele kaidelerini öğretmek,
- Çocuk bakımı ve eğitimi hakkında en lüzumlu bilgileri kazandırmak,
- Ev ekonomisinin başlıca esaslarını öğretmek,
- Yeni Türk ailesinde tasarruf fikrini yerleştirmek,
- Türk ailesindeki yuvaya bağlılık, mutluluğu evde bulma duygusunu ve bunu temin için ev işi zevkini, ev için evde çalışma alışkanlığını kazandırmak, olarak belirtilmiştir (Uyanık, 1937:123; Şinasi, 1937:207).

Programda verilen Aile Bilgisi dersinin hedeflerinden en önemlisinin son madde olduğunu belirten Uyanık (1937), Türk ailesinin sıhhati ve mesut olması için ilkokulun önemine dikkat çekmiştir. Yazar, dönemin sosyal şartları göz önüne alındığında, aile bağlarının gevşemesine çok müsait bir ortam olduğunu düşünmektedir. Aile bireylerinin günün büyük bir bölümünü dışarda geçirmeye başlamalarının, yeni ihtiyaçların, eğlence anlayışlarının, geçim derdinin aileye bağlılık hissini giderek zayıflatacağına değinmiştir. İlkokulun bu etkilere karşı cephe alması gerektiğini belirtirken, çocukların bu etkilere direnebilecek sağlam bir karakterle yetiştirilmesinin önemini şu sözlerle çizmiştir; “Bir ulusun sağlamlığı, ulusu teşkil eden aile

fertlerinin yuvaya bağlılıkları ile ölçülür. Çocuk yurt sevgisini, ulusuna bağlılık duygusunu bu yolda öğrenir.” (Uyanık, 1937:123).

Şinasi (1937:207) ise Aile Bilgisi dersinin de yeni programın genelinde olduğu gibi nazarilikten uzaklaşıp, öğrenme işini faal metotlarla gerçekleştirmeye dayandığını ifade etmiştir.

Uyanık, Aile Bilgisi dersini ilk olarak mevzu bütünlüğü başlığı altında değerlendirmiş ve Aile Bilgisi dersiyle Tabiat bilgisi dersinin müfredatının mevzu bütünlüğünü sağlayarak ilkokul ikinci devreyle ortaokul arasında bir bağ kuracağını belirtmiştir.

Aile bilgisi dersiyle eski programda yer alan Ev İdaresi ve Dikiş derslerinin karşılaştırmasını yapan yazar, bu dersin eski programdaki derslerin devamı olmadığını şu şekilde açıklamıştır;

- Eski programda bu dersler yalnız kızlar içindir
- Ayrı ayrı iki ders halindedir
- Ders saatleri diğer derslerin saatlerinden alınmak suretiyle idare edilirdi

Yazar, Ev İdaresi dersi için kız öğrencilerin dördüncü sınıfın jimnastik dersinden, beşinci sınıfında imla dersinden birer saat alınarak sadece kız öğrencilerle bu dersin işlendiğini vurgulamıştır. Bu noktada beşinci sınıfta yalnız bir saat imla dersi olduğuna dikkat çekerken, bu durumun Türk kızlarının imlası bozuk yetişmelerinin kabulü anlamına geldiğini ifade etmektedir.

- Yeni Aile Bilgisi müfredatı içinde eski Ev İdaresi, Biçki ve Dikiş derslerinde bulunmayan maddeler girmiştir. Bu derslerin bir kısım maddeleri de tabiat bilgisi dersi içindir
- Eski Ev İdaresi, Biçki ve Dikiş dersleri programın en son sayfalarına sıkışmış zavallı derslerdi. Bu dersler şimdiye kadar ihmal edilmiş, daima ikinci, üçüncü derece bir muamele görmüştür
- Aile Bilgisi ile Ev İdaresi, Biçki ve Dikiş dersleri arasındaki en önemli fark hedeflerindedir. Aile Bilgisi dersinin en önemli hedefi Türk ailesinin sağlamlığıdır. Eski dersler ise ev işlerinden anlar becerikli kızlar yetiştirmeyi, yani daha ziyade ev işleri bilgi ve becerisini esas kabul etmişlerdir. Aile Bilgisi

dersi içinde ev işleri tekniğinin yeri, aile yuvasının temiz, zevkli ve şen olması buradaki insanların mutluluğu içindir. Bütün amaç aile içindeki insanların bağlılığı ve mutluluğudur (Uyanık, 1937:124).

Aile Bilgisi Dersinin Diğer Dersler İle İlişkisi

Aile Bilgisi dersinin diğer derslerle olan ilişkisinin oldukça sıkı olduğuna dikkat çeken yazar, özellikle Hayat Bilgisi ve Tabiat Bilgisi dersleriyle olan ilişkisi üzerinde durmuştur. Uyanık (1937:124), Hayat Bilgisi dersinde ele alınan konuların birinci sınıftan itibaren çocukları Aile Bilgisi dersine hazırlamaya yönelik olduğunu belirtirken bu düşüncesini programda yer verilen ünitelerden örnekler vererek açıklamıştır. Hayat Bilgisi dersinde yer alan ünitelerden Aile Bilgisi dersiyle ilgili olanlar;

- Birinci Sınıfta; Evimiz ve Ailemiz (Ünite 3), Evde Kış Eğlenceleri (Ünite 15), Hastalıklar (Ünite 19), Vücudumuz (Ünite 20)
- İkinci Sınıfta; Evde ve Okulda Kış Hazırlıkları (Ünite 6), Sıcak Odamızda (7), Evimiz ve Ailemiz (Ünite 8), Kış ve Hastalıklar (Ünite 13)
- Üçüncü Sınıfta; Evimiz ve Ailemiz (Ünite 7), İyilik Kurumları (Ünite 16) olarak belirtilmiştir (Uyanık, 1937:124).

Yazar, Tabiat Bilgisi dersi ve Aile Bilgisi dersinin birbiriyle olan yakınlıklarını da örneklerle açıklarken, aynı devrede okutulan bu iki dersin ortak konuları içerdiğini de ifade etmiştir. Bu ortak konuların planlanmasında ve işlenmesi noktasında dikkat edilmesi gereken önemli noktaları da örnekler vererek açıklamıştır. Bu örneklerinden biri şu şekildedir;

Evimiz Ünitesi (Tabiat Bilgisi dersi içinde):

Tabiat dersi içinde C grubunda evimiz ünitesi (sahife 120) bir evin nasıl yapıldığını etrafıyla tetkik eder. (Muhtelif malzemedan yapılmış evler, temel, evin tahta kısımları, evin maden kısımları, dam, evin taksimatı, evin su tevziatı, bir ev yapılırken gözetilecek sıhhi şartlar, evin bahçesi) Bu mevzular münasebetiyle bütün ev malzemesi tetkik edilir. Evin tahta aksamı incelenir, ormanlarımızın değerine temas edilir, korunma çareleri düşünülür (Uyanık, 1937:125-126).

Aile Bilgisi:

Aile Bilgisi aynı mevzuu şöyle mütalaa eder; Sıhhi, güzel bir eve giriyoruz. Bu evi temizleyelim, maksada uygun ve zevkli bir şekilde döşeyelim. Bu ev içindeki insanların rahat ve mesut olmaları için daha neler lazımdır? Birbirimize hürmet edelim, misafirlerimizi dostlarımızı ağırlayalım, v.s. Filhakika Aile Bilgisi dersinin A evde ünitesi (sahife 129) şöyle başlar: Ev içinin tertibi ve güzelleştirilmesi. Odalar, salonlar, mutbak, dolaplar, çiçek. Evin temizliği. Odaları süpürme, tozları alma, camları ve aynaları temizleme... (Uyanık, 1937:126).

Yazar, bu derslerle çok yakın ilişki içinde olan Aile Bilgisi dersinin içeriğinin Hesap, Hendese derslerinin içeriğiyle de ilgisini örneklerle açıklamıştır. Ayrıca bu dersin Resim-iş ve Türkçe dersleriyle de ilişkilendirilerek kuvvetlendirilmesinin faydalı olacağını ifade etmiştir. (Uyanık, 1937:125).

Dersin İşlenişine Yönelik Esaslar

Aile Bilgisi dersinin uygulamaya yönelik bir ders olması gerektiğine dikkat çekilmiş ve öğretmenlerin bu dersi kuru bir bilgi dersi olmaktan çıkarmasının gerekliliği dile getirilmiştir. Yazar, teftiş ettiği bir Aile Bilgisi dersinde Isınma ve Aydınlanma konusunu işleyen öğretmenin dersi tamamen takrir ettiğini, müracaat kitabı olarak çocukların elinde Ev İdaresi kitabı olduğunu belirtmiş, bu uygulamanın Aile Bilgisi dersinin hedefleriyle uyuşmadığını açıklamıştır. Öğretmenin kitabı aynen tekrar ettiğini, daha sonra da çocukların birer birer kalkarak öğretmenin söylediklerini tekrar ettiklerini söylemiştir. Bu şekilde işlenen bir dersten beklenen faydanın sağlanamayacağını düşünen yazar, öğretmenden izin alarak dersin devamını kendisinin işlediğini belirtmiştir. Kendi ders işleyişini açıklayan yazar, soru cevap yöntemiyle öğrencileri derse aktif bir şekilde dâhil etmiş, örneklerini öğrencinin yakın çevresinden yola çıkarak oluşturmuş, işlenen konuyla öğrencilerin günlük hayatları arasındaki bağlantıları ortaya çıkarmıştır (Uyanık, 1937:127-128).

Uyanık tarafından dikkat çekilen bir diğer konuda Aile Bilgisi dersinin konularına uygun olarak okul içinde ve öğrencinin yakın çevresinde uygulama alanlarının oluşturulması ya da hâlihazırda bulunan alanların bu ders için uygulama alanı olarak değerlendirilmesidir. Bu durumun dersin direktifleri kısmında birinci maddede “derslerin mümkün olduğu kadar pratik mahiyette verilmesi müşahede ve denemelerin işlenmesi,

talebenin yemek pişirmek, toz almak, temizlik gününde okul ve ev temizliğine iştirak ve yardıma, leke çıkarmak, yama yapmak, yırtık örmek, çamaşır yıkamak, ütü yapmak, hasta bakmak gibi işlerde bizzat çalışması esaslarına dayanmak lazımdır” şeklinde ifade edildiğini dile getirmiştir (1937:128).

Şinasi tarafından kaleme alınan makalede ise, yazar kendi bölgesinde yer alan bir okulda Aile Bilgisi dersinin işlenişiyle ilgili olarak yapılan bir düzenlemeden bahsetmiştir. O sene eğitim öğretim faaliyetine yeni başlayan Beyoğlu 13. Okul’unda da diğer okullarda olduğu gibi velilerden oluşan bir himaye heyeti oluşturulmuş ve ihtiyaç sahibi öğrenciler tespit edilerek bu öğrencilere okulda yemek verilmeye başlanmıştır. Bunun için öğrencilerin kullanacakları tabak, bardak, çatal, kaşık ve peçetelerin bir örnek olarak alındığı, okulda bir kazan yemek pişirme işine başlandığı belirtilmiştir. Yemekhanede sağlanan tertip ve düzenin, temizliğin, sofralarda sağlanan düzen ve güzelliğin (şekil 1) ve yemeklerdeki sadeliğin kısa zamanda okul tüm öğrencilerinin dikkatini çektiğini belirten yazar, durumu iyi olan, okula yemek getirebilen çocukların ailelerinin de kendi çocuklarının okulda yemek yemeleri için talepte bulunduğunu söylemiştir (Şinasi, 1937:210).

Şekil 1. Yemekhane Düzeni

Bütün öğrencilerin bir arada olmasını bir fırsat olarak gören öğretmenlerin, bu durumdan dersleri için bir fayda çıkarmaya çalışmaları sonucunda bir organizasyon oluşturulmuştur. Öncelikle parasıyla yiyen çocuk ve fakir çocuk farkı kaldırılmış, her çocuğun velisi durumuna göre en az 100 para getirmeye başlamış ve böylece çocuklar arasında ekonomik bir ayrım kalmamıştır. Okul idaresi tarafından yemekhanedeki sofralar sınıflara taksim edilmiş, çocuklar sınıflarındaki numara sırasıyla sofraya yerleştirilmiştir. 200 çocuğa yemek pişirmek, sofraya kurmak, sofrayı kaldırmak, yemek

dağıtmak ve bulaşık yıkamak gibi işlerin artması okuldaki hademelerin yetersiz kalmasına sebep olmuştur. Bunun üzerine öğretmenlerle yapılan bir toplantıda Aile Bilgisi dersinin bu suretle uygulamaya konulmasının faydalı olacağına karar verilmiştir. Dersin müfredatı gözden geçirilmiş ve buna uygun olarak öğretmenler ve öğrenciler kendi sınıflarıyla ilgili işleri kendileri yapmaya başlamışlardır. Her sınıf kendi sofrasını kurmuş, kaldırmış, yemeğini dağıtmıştır. Bu süreçte öğretmeniyle daha samimi bir ortamda bir arada olmak hem öğrenciler hem de öğretmenler için faydalı olmuştur. İlk başta sofradaki işlerin çoğunu öğretmen yaparken, bir süre sonra öğrenciler kendi sularını doldurmaya, ekmeklerini almaya başlamışlardır (Şinasi, 1937:211-212).

Şekil 2. Öğrenciler ve Öğretmenler Yemek Yerken

Öğretmenler tarafından okulda yapılan günlük işler (yemek pişirmek, alışveriş yapmak, sebze ayıklamak, yemek listesi hazırlamak, kalori hesaplarını yapmak, gıda maddelerinin tazeliğini belirlemek, sofrayı kurmak, sofrayı kaldırmak, bulaşık yıkamak, peçeteleri kaynatıp, ütölemek...) belirlenmiş ve bu işlerin Aile Bilgisi dersinin müfredatında önemle üzerinde durulduğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine çocuklarla konuşarak okulun ikinci devresindeki beş sınıfın öğrencileri arasında yedi grup (1. Alışveriş grubu, 2. Yemek listesini hazırlama grubu, 3. Sofra servis grubu, 4. Yemek pişirme grubu, 5. Bulaşık yıkama grubu, 6. Temizlik grubu, 7. Çamaşır yıkama ve ütöleme grubu) oluşturulmuştur. Kız ve erkek öğrenciler bu gruplara dağıtılmış ve grubun yapması gereken işleri paylaşarak yapmışlardır. Yazısının devamında bu grupların işlerini, öğrencilerin bir grupta ne kadar süreyle ve nasıl çalıştığını açıklayan yazar bu çalışmalarla ilgili çeşitli resimlerde paylaşmıştır (Şinasi, 1937:212-215).

Şekil 3. Öğrenciler Yemek Servisi Yaparken

Yazar, bu uygulama sonucunda Beyoğlu 13. Okul'da Aile Bilgisi dersinin uygulamalı olarak hayata geçirildiği ve bunun hem öğrenciler hem de öğretmenler için çok faydalı olduğunu ifade etmiştir (Şinasi, 1937:212-216).

Aile Bilgisi Dersinin Araçları

Bu dersin en doğal aracının hayatın kendisi olduğu ifade edilmiştir. Çocukların bu dersin konularını mümkün olduğu kadar yaparak yaşayarak öğrenmeleri tavsiye edilmiştir. Konuların işlenmesi sırasında gerekli olan eşyaların (mutfak, iğne ve çamaşır işleri için lazım olan makine, eşya ve aletler, bir kısım mutfak eşyası, ütü, v.s.) okullarda bulundurulmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

Aile Bilgisi dersinin teknik bilgi gerektiren kısımları için, dersi verecek öğretmenlerin, akşam kız sanat okullarının öğretmenleriyle, çocuk bakım evlerinde tanıdık doktorlarla ve tanıdıkları ev hanımlarıyla temasa geçmeleri gerektiğini dile getiren yazar, İstanbul Kültür Direktörlüğü'nün bu konudaki eksikleri gidermek amacıyla bir Aile Bilgisi kursu açacağını da ilave etmiştir (Uyanık, 1937:129).

Derste kullanılacak yazılı ve basılı materyallere yönelik tavsiyelerde de bulunmuş, kitap, mecmua ve gazetelerdeki yazı ve resimlerden faydalanmak gerektiğini söylemiştir. Yazısının devamında derste öğretmenlere yardımcı olabileceğini düşündüğü kitaplardan dokuz tanesinin ismini, içeriğini ve fiyatını bildiren bir liste vermiştir (Uyanık, 1937:130).

Aile Bilgisi Dersiyle İlgili Öğretmenlerin Görüşleri

Okul ve Öğretmen dergisinde, Aile Bilgisi dersini okutan öğretmenlerin dersle ilgili olumlu ve olumsuz görüşlerine de yer verilmiştir. Bu dersin programa yeni eklenmiş olması ve ilk defa okullarda okutuluyor olması uygulama aşamalarının değerlendirilmesi açısından dönemin öğretmenlerinin görüşleri önemli görülmüştür.

Kandemir tarafından kaleme alınmış olan İlk Okullarda Aile Bilgisi Dersi Nasıl Yapılıyor? başlıklı yazıda yazar, okul okul dolaşıp Aile Bilgisi dersiyle ilgili öğretmenlerle yapmış olduğu röportajları ve sınıflarda ders esnasında çekmiş olduğu fotoğrafları okuyucularıyla paylaşmıştır.

Yazar, ilk olarak ders esnasında kendi izlenimlerini dile getirmiştir. Aile Bilgisi dersi işlendiği sırada girdiği sınıflarda kız erkek karışık olan öğrencilerin, önlerindeki işlerle meşgul olduklarını, kendisinin sınıfa girdiğini bile fark edemeyecek kadar dikkatle işlerini yaptıklarını belirtmiştir. Erkek çocuklarında dikiş konusunda oldukça maharetli olduğunu gözlemleyen yazar, sınıfın öğretmenine şu soruyu sormuştur; “Erkekler de bu işleri becerebildikleri vakıa görülüyor, fakat acaba bunları seve seve mi yapıyorlar?”. Yazarın bu sorusuna öğretmen şöyle cevap vermiştir; “Tahmin edilemeyecek kadar büyük bir heves ve arzu ile. Belki garibinize gider amma, erkekler arasında kızlardan fazla elleri bu işe yakışanlar da az değil” (Kandemir, 1937:120).

Şekil 4. Aile Bilgisi Dersinde Dikiş Diken Kız ve Erkek Öğrenciler

Yazarın, dersin öğretmeniyle sohbeti şöyle devam etmiştir;

Öğretmen: Eski dikiş, biçki, nakış ve Ev İdaresinden doğan bu ders, muhakkak ki bu sene iyi şekil bulmuştur. Ancak bu iyi şekli muvaffakiyetle tatbik edebilmek için kitaba ihtiyacımız vardır. Ne biz öğretmenlerin, ne de talebenin henüz bu ders için hazırlanmış kitaplarımız yoktur.

Gazeteci: O halde nasıl çalışıyorsunuz?

Öğretmen: Biz eski kitapları karıştırıyoruz. Kız sanat mektepleri için yazılmış eserleri, fen bilgilerini eliyoruz. Şundan bir bahis, ötekenden bir parça, berikenden bir sahife... Elbette bu kolay olmuyor. Hatta kolaylık, zorluk meselesinden evvel mevzuu bahis olan cihet her öğretmenin dersini bu şekilde hazırlarken kaybettiği vakittir. Kitap, bize kolaylıktan evvel, yavrularımıza harsedebileceğimiz bir hayli zaman da kazandıracaktır (Kandemir, 1937:120).

Başka bir okulun Aile Bilgisi dersine katılan yazar, burada işlenen konunun hasta bakımı olduğunu, bir hasta odası nasıl tanzim edilir, hasta nasıl yatırılır, oda nasıl havalandırılır, derece nasıl alınır, hasta yemekleri nelerdir ve nasıl hazırlanır gibi konuların işlendiğini belirtmiştir. Sınıfta bir öğrencinin sınıfın köşesinde kurulan bir yatağa yatırıldığını, diğer öğrencilerinde onun etrafında her birinin bir işle meşgul olduğunu gören yazar, böyle bir ortamda öğrenen öğrencilerin büyüdükleri zaman hiç fark etmeden toplumun genel sağlığı üzerine olumlu etkileri olacağını ifade etmiştir. Bu sınıfın öğretmeniyle yapmış olduğu görüşme sonucunda, burada da öğretmenin sıkıntısının derse hazırlık konusu olduğunu dile getirmiştir (Kandemir, 1937:121).

Yazar ziyaret ettiği üçüncü okulda, katıldığı dersin konusunun sofranın tanzimi olduğunu, çocukların, bir sofranın nasıl kurulacağını uygulamalı olarak öğrendiklerini anlatmıştır. Sınıftaki bütün çocukların, derste olduklarını unuttuklarını, birer ev hanımı edasıyla ortadaki masaya beyaz bir örtü serdiklerini, tabaklar, kaşıklar, çatalar, bıçaklar, peçeteler, bardaklar, tuzluk ve hatta bir vazo çiçek yerleştirdiklerini görmüştür. Yazar bu konudaki duygularını şöyle dile getirmiştir; “Bunların çoğunun evinde henüz yerde, sinide hatta bazılarında çatalsız, bıçaksız yemek yendiğini bilmiyor değiliz. Ancak bu çocuk bugün yapamazsa bile, yarın herhalde sofrasını bu şekilde tanzim edecektir” (Kandemir, 1937:121).

Yazar okullara telefon ederek Aile Bilgisi dersinin farklı bir ünitesinin işlendiği okulları araştırdığını belirtmiştir. Dördüncü ziyaretini yaptığı okulda, yemek listesi nasıl

düzenlenir konusunun işlendiğini, burada da kırk aşçılı koca bir mutfakla karşılaştığını dile getirmiştir. Öğretmenin de bir aşçıbaşı gibi herkesi kontrol ettiğini, öğrencilerin kiminin soğan doğradığını, kiminin su ısıttığını, bazılarının et kestiğini, bazılarının da sebze ayıkladığını gören yazar, kenarda onları izleyen bir öğrenciye yaklaşp sohbet etmeye başladığını söylemiştir. Bu öğrencinin iştahsız olduğu için yemek pişirmekten hoşlanmadığını öğrenen yazar, ileride iştahın açılırsa ne yapacaksın diye sorunca, öğrenci ona, “o kadarını öğreniyorum bayım... Şimdiye kadar altı yemek öğrendim, hatta zorladılar da evde de pişirdim” diyerek cevap vermiştir. Sınıfın öğretmeniyle de konuşan yazar, öğretmenin sözlerini aynen nakletmiştir; (Kandemir, 1937:121).

Öğretmen: Yalnız yemek pişirmesini öğretmiyoruz, yemek listeleri nasıl tanzim edilir, hangi yemekler birbirlerini eklerler, kalori işleri, sıhhi ve ekonomik yemekler hangileridir, çarşıdan nasıl alışveriş edilir, mesela etin, balığın vesairenin tazesini nasıl anlaşılır, bunlar nasıl muhafaza edilir...

Yazar, burada da öğretmenin şikâyetin kitap eksikliği olduğunu, dersle ilgili bir kitapları olsa dersin daha faydalı olacağını dile getirmiştir.

Başka bir okulda Aile Bilgisi dersinin diğer ünitelerinden çocuk bakımı ve terbiyesi konusunun işlendiği bir sınıfı ziyaret etmiştir. Burada da dersi kızlarla beraber erkeklerinde aldığını, bir bebek dünyaya geldiğinden itibaren okul yaşına kadar nasıl bakılacağına dair bilgilerin bütün ayrıntılarıyla işlendiğini görmüştür. Bir evin tanzimi ve temizliği, aile bütçesi, mutfak ve evin her türlü işleriyle ilgili bilgilerin öğrenciler tarafından daha dikkatle takip edildiğini belirten yazar öğretmenle konuştuğunda özellikle bu konulardan faydalanan ve bazı noktaları hemen uygulamaya geçiren aileler olduğunu, bunun öğretmenler için büyük bir sevinç kaynağına dönüştüğünü öğrenmiştir. Öğretmen giyinmenin adabının da sevilen bir ünite olduğunu, yalnız ütü ve kola yapma gibi konuların yalnız kızlara gösterildiğini ilave etmiştir (Kandemir, 1937:121-122).

Yazar, son okuldan da dersin kitabının olmamasının oluşturduğu sıkıntıları dinleyerek ayrıldığını belirtmiş ve bütün ziyaretlerden sonra ulaştığı neticeyi şu şekilde ifade etmiştir;

Aile Bilgisi dersinin bugünkü şeklinden memnun olmayan öğretmen hemen hemen yok gibidir. Fakat bu dersi gerek kendileri, gerek talebe için kitapsız

okutulabileceğine akli yatan öğretmen hiç yoktur. O halde, Napolyon'un para para para! Feryadı gibi biz de bu işte kitap kitap gene kitap demekten kendimizi alamamakta haklıyız! (Kandemir, 1937:122).

Sonuç

1936 yılında müfredata eklenerek okutulmaya başlayan Aile Bilgisi dersinin programa eklenme amacından ve ders için belirlenen hedeflerden anlaşılacağı üzere, toplumun temelini oluşturan aile yapısının önemi ilkökul döneminde çocuklara kavratılmaya çalışılmıştır. Günümüzde, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarında yer verilen "ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, ... beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip, ... yapıcı, yaratıcı, verimli kişiler yetiştirmek, ... ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak..." ifadelerinde üzerinde durulan noktaların Aile Bilgisi dersinde gözetilen amaçlarla örtüştüğü görülmektedir. Uygulamada olan ilkökul ve ortaokul programları ve Aile Bilgisi dersi arasında göze çarpan bir diğer benzerlikte yaparak yaşayarak öğrenmeye verilen önem ve okulun hayatın kendisi olması gerektiğinin ifade edilmesidir.

Aile eğitimi son yıllarda ülkemizde önemi artarak devam eden bir çalışma alanı haline gelmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü aileleri eğitim programlarıyla bilgilendirmek amacıyla 1993 yılından itibaren ulusal ve uluslararası işbirlikçilerle birlikte "Aile Eğitimi Programları" adı altında çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bu programlarda hedef kitle anne-babalar olarak belirlenmiş ve anne-babalara, çocuk gelişimi ve eğitimi, olumlu anne babalık becerileri, sağlık, beslenme, olumlu davranış kazandırma, temel alışkanlıklar kazandırma, toplumsal cinsiyet eşitliği, aile içi iletişim, aile içi şiddet, aile içi çatışma ve çatışma çözme teknikleri, temel insan hakları ve çocuk hakları, ergenlik dönemi gelişim özellikleri, okul aile işbirliği gibi konularda eğitimler verilmesi hedeflenmiştir (URL -1). MEB tarafından yapılan bu çalışmalardan başka Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) tarafından, 2012 yılında, sağlıklı, mutlu ve müreffeh ailelerin oluşmasına katkıda bulunmak amacıyla "Aile Eğitim Programı (AEP)" adı altında bir proje başlatılmıştır.

AEP, çağdaş bir bireyin kazanması gereken temel yetkinlikleri içeren bir programdır. Bu programdan yetişkin bekârlar, evlilik hazırlığı yapanlar, evli ve çocuksuz şahıslar, evli ve çocuklu şahıslar, evli ve çocukları artık evden ayrılmış şahıslar, tek ebeveynli aile bireyleri faydalanabilmektedir (URL -2).

MEB ve ASPB tarafından yapılan çalışmalara baktığımızda 1936 yılında Aile Bilgisi dersinin hedeflerinin biraz daha genişletildiği ve daha büyük bir yaş grubuna uygun olarak hazırlandığı görülmektedir. Günümüzde yapılan aile eğitimi çalışmalarının Aile Bilgisi dersinden ayrıldığı en önemli nokta anne-babaları çocuğun okulda aldığı eğitime destek olabilecek yeterliliğe ulaştırmak ve eğitimde aile katılımını gerçekleştirmeyi sağlamaktır (MEB, 2013:10-11). Aile Bilgisi dersinde ise çocukların ilk eğitimleri sırasında ailenin önemini kavramaları, aile hayatının sorumluluklarını öğrenmeleri ve ilerde kendi kuracakları ailelerde iyi bir anne baba olmaları, dirlik ve düzen içinde bir yuva oluşturabilmeleriyle ilgili temel becerileri kavramaları amaçlanmıştır.

Toplumun en küçük yapı taşı olan ailede huzurun ve refahın sağlanması, toplumda da olumlu etkilerini gösterecektir. Bu durumun önemi Cumhuriyetin ilk yıllarında da fark edilmiş ve geleceğe yönelik adımlar atılarak Aile Bilgisi dersiyle çocuklara bu temel verilmeye başlanmıştır. Okulun hayatın kendisi olması gerektiği felsefesinden yola çıkan dönemin eğitimcileri aile hayatıyla ilgili sorumlulukları küçük yaştan itibaren öğrenen çocukların gelecekte kendi ailelerini kurdukları zaman sağlıklı ve huzurlu bir toplum oluşturmasını ve iyi birer anne baba adayı olarak yetişmelerini hedeflemişlerdir. Günümüzde yapılan aile eğitimi çalışmaları düşünüldüğünde bu çalışmalardan beklenen faydanın sağlanabilmesi için okullarda verilen temel eğitimle desteklenmesi oldukça faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Ahmad F. (1999). Modern Türkiye'nin oluşumu. İstanbul: Kaynak.
- Akyüz Y. (2012). Türkiye'de öğretmenlerin toplumsal değişimdeki etkileri (1839-1950). Ankara: Pegem.
- Akyüz Y. (2015). Türk eğitim tarihi MÖ 1000 – MS 2015. Ankara: Pegem.
- Arslan M. (2000). Cumhuriyet dönemi ilköğretim programları ve belli başlı özellikleri. Millî Eğitim Dergisi, S.146, ISSN: 1301 – 7669.
- Binbaşıoğlu C. (2014). Başlangıçtan günümüze Türk eğitim tarihi. Ankara: Anı.
- Coşkun Keskin S. (2012). Değer eğitiminde geçmişten günümüze bir ışık: “Aile Bilgisi Dersi” model önerisi. Değerler Eğitimi Dergisi, S.23, s.117-156.
- Çiftcioğlu İ. (2007). Atatürk'ün Türk eğitimi hakkındaki görüş ve uygulamaları. Akademik Bakış, S.13, s. 1-26. ISSN: 1694 – 528X.
- Demir G.T. (2016). Atatürk Dönemi eğitim dergilerindeki sosyal bilimlerle ilgili konuların incelenmesi (1923-1938). Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, Kütahya.
- Demirel Ö. (1997). Türkiye'de program geliştirme uygulamaları. H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, S.7, s.27-43.
- DPT. (1992). Türk aile yapısı araştırması. Yayın no: DPT:2313-SPGM:421. Ankara: DPT.
- Doğan İ. (2012). Türk eğitim tarihinin ana evreleri. Ankara: Nobel.
- Fer S. (2005). 1923 yılından günümüze Cumhuriyet Dönemi ilköğretim programları üzerine bir inceleme. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 7-9 Aralık 2005, İstanbul.
- Kandemir. (1937). İlkokullarda aile bilgisi dersi nasıl yapılıyor? Okul ve Öğretmen, S.12, s.119-122.
- Lewis, B. (2007). Modern Türkiye'nin doğuşu. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- İçsel P. ve İçsel N. (1937). Aile Bilgisi. İstanbul: Hilmi.

İnan M. R. (1983). 1920'lerde Türk milli eğitimi. İçinde: Cumhuriyet Döneminde Eğitim. İstanbul: Milli Eğitim.

MEB. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER), Ankara. 11 Mayıs 2016 tarihinde http://anaokulu.cu.edu.tr/__/file/OBADER_2013.pdf adresinden alınmıştır.

Sakaoğlu N. (1992). Medeniyet değişimleri çerçevesinde Türklerde aile eğitimi. İçinde: Sosyo-kültürel değişim sürecinde Türk ailesi. 01 Ağustos 2016 tarihinde http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/54293dab369dc32358ee2b0f/kutuphane_11_sosyokulturel_degisme_surecinde_turk_ailesi__i.pdf adresinden alınmıştır.

Şinasi. (1937). Aile bilgisi ve okulda yardım kurumları. Okul ve Öğretmen, S.13, s.207-216.

Türk Dil Kurumu, (2005). Türkçe Sözlük, T.D.K. Ankara.

Ural A. (2014). Türkiye Cumhuriyetinde eğitim hareketleri. M. Çağatay Özdemir (Edt.) Eğitim Sosyolojisi. Pegem Akademi; Ankara, s.285-319.

URL-1. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Aile Eğitimi Programları Tarihsel Gelişimi. 11 Mayıs 2016 tarihinde http://aileegitimi.meb.gov.tr/upload/Aile%20Egitiminin%20Tarihsel%20Gelisimi%2028_12_2015.pdf adresinden alınmıştır.

URL-2. 11 Mayıs 2016 tarihinde <https://www.aep.gov.tr/aep-hakkinda> adresinden alınmıştır.

Uyanık M. (1937). Aile bilgisi. Okul ve Öğretmen, S.12, s.123-131.

Yaşar Ekici F. (2014). Türk aile yapısının değişimi ve dönüşümü ve bu değişim ve dönüşüme etki eden unsurların değerlendirilmesi. The Journal of Academic Social Science Studies, S.30, s.209-224.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.

Yılmaz K. (2010). Eğitim bilimine giriş. H.B. Memduhoğlu, K. Yılmaz (Edt.) Eğitimin Temel Kavramları, Pegem Akademi, Ankara; s. 1-19.

Extended Summary

Purpose

The aim of this study is to examine the Family Knowledge courses contents which were added to primary school curriculum in 1936, mentioned at the articles, published at the journal of Okul ve Öğretmen in 1937, which is important for today's educators in terms of their expectations from the training. On the other hand, Family Knowledge Courses are compared to Housekeeping and Sewing courses which are in the old curriculum. To sum up, the purpose of this study is to reveal the changes in the curriculum.

Method

This study is a qualitative research using descriptive survey model. In the study then article of Family Knowledge Course examined in the journal of Okul ve Öğretmen. The journal of Okul ve Öğretmen published at İstanbul in 1937. Three articles about Family Knowledge Courses published at 12 and 13rd issue in 1937 were analyzed. Education journal of the period were analyzed and has not been seen any article about Family Knowledge Course.

Results

The content of Family Knowledge Course was prepared accordance with objective of the 1936 curriculum. The course was comprised of two hours a week at the elementary school's secondary stage. At this lessons; cooking, shopping, child care, patient care, etc. are some of the topics. Both girls and boys joined Family Knowledge Course with the difference of Housekeeping and sewing course. Moreover, some boys were more successful than some girls, which is the most important point because Housekeeping and Sewing course from the previous curriculum for only girls. The main objective of the course is to make children good parents in the future. The teachers stated that the major problem is not to have textbook for this course at first years in school. For this reason teachers had difficulties while teaching a lesson. Nevertheless, this lesson was considerable useful for the society in that period. In the later years Pakize and Nazım İçsel wrote the textbooks of Family Knowledge Course. In the articles it has been mentioned that the Family Knowledge Courses has relevance to other course.

Conclusion

The Family Knowledge Course began to be studied by adding to the program in 1936. Of courses as can be understood from the society which forms the basis of the importance of family structure for children in primary school, the purpose of adding the objectives to the lesson was to make an effort to teach a child. In the other words, the aim of the course is to explain how a stable family for children should be. At the present time, parenting education become important. Today, this issue is given trainings are examining, discernable to contents is the same Family Knowledge Course's. It is understood that the only difference is age group diversity. Finally considering today's parenting education studies, this study expected to support the basic education provided in the school to get the benefit of it will be quite useful.

Ek-1

Aile Bilgisi 5. Sınıf Ders Kitabı Görsellerinden Örnekler

